

SINIF YÖNETİMİ

Editör: Prof. Dr. M. Çağatay ÖZDEMİR

SINIF YÖNETİMİ

ISBN 978-605-364-180-3

DOI 10.14527/9786053641803

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2017, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Ekim 2011, Ankara

3. Baskı: Ekim 2017, Ankara

Yayın-Proje: Özlem Sağlam

Dizgi-Grafik Tasarım: Didem Kestek

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.

İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105

Yenimahalle/ANKARA

(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

3. Baskı İçin Önsöz

Eğitim Fakülteleri uzun yıllardır öğretmen adaylarına; alan bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültür bilgisi kazandırmaya yönelik dersler vermektedir. Bu dersler ile nitelikli öğretmen yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Yüksek Öğretim Kurulunca öğretmen yetiştirme modellerinde değişiklikler yapılmaktadır. Bu değişikliklerden biri de Yüksek Öğretim Kurulu'nun 1997 yılında Eğitim Fakültelerinin ders programında yaptığı değişikliktir. Bu yıldan itibaren Eğitim Fakültelerinde 'Sınıf Yönetimi' dersi verilmeye başlanmıştır.

Sınıf yönetimi dersi öğretmenlik meslek bilgisini kazandırmaya yönelik dersler arasında olduğundan öğretmenler için oldukça önemlidir. Bu ders; öğretmen adayları ve öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda bilgilenmelerine ve bu bilgileri etkili bir biçimde sınıfta uygulamalarına yardımcı olacak bilgiler içermektedir. Bu dersle öğretmen, öğretim sırasında öğrencisini daha iyi tanıyabilecek, onu daha iyi motive edecek, onunla daha iyi iletişim kuracak, bilgileri sınıf ortamına etkili bir biçimde aktaracak, sınıf ortamında zamanını daha iyi değerlendirecek, sınıfta çıkabilecek her türlü soruna daha iyi çözümler getirecek, sınıf ortamını daha iyi organize edecek ve sınıf içi etkinlikleri daha iyi planlayacaktır.

Bu kitap, Yüksek Öğretim Kurulunun 'Sınıf Yönetimi' dersi için verdiği kur tanımını esas alınarak hazırlanmıştır. Kitabın tümü tek bir yazar tarafından yazılmamış, her bir bölüm konunun uzmanı kişilerce yazılıp, kitabın editörünce birleştirilmiştir. Her bölüm, bölümün içeriğini gösteren ve bölümde incelenecek konuyu kısaca açıklayan anahatlar kısmıyla başlamakta, bölümü tekrar etmek amaçlı hazırlanmış bir özet kısmıyla sona ermektedir. Her bölümde, konu hakkında daha fazla araştırma yapmak için kullanılabilir kaynakça ve önerilen kaynaklar kısmı bulunmaktadır. Ayrıca her bölümün sonunda, bölümü daha anlaşılır kılmak amaçlı hazırlanmış örnek olay ve bölümün şematik gösterimi vardır.

Kitabın hazırlanmasındaki yoğun uğraş içinde en fazla sorumluluğu üstlenen her bir bölümün yazarına ayrı ayrı teşekkür ederim. Kitapla ilgili çalışmaları organize eden Yrd. Doç. Dr. Halük Ünsal'a; yazarlarla iletişim ve koordinasyon sağlayıp, bölümleri kontrol eden Arş. Gör. A. Selcen Bingöl'e ve Arş. Gör. Özge Ceren Çelikle ve kitabın yayımlanmasını sağlayan Pegem Akademi'deki bütün personele teşekkür etmek isterim. Ayrıca bu uğraşta emeği geçen, ismini zikredemediğim kişilere özel teşekkürlerimi iletirim.

Prof. Dr. M. Çağatay ÖZDEMİR
Ekim 2017

Bölümler ve Yazarları

1. **Bölüm:** Eğitim, Okul ve Sınıf Yönetimi

Prof. Dr. Servet Özdemir

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

2. **Bölüm:** Öğrenme İçin Motivasyon

Prof. Dr. Galip Yüksel

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

3. **Bölüm:** Sınıf Yönetiminde Aile ile İşbirliği

Prof Dr. Yücel Gelişli

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

4. **Bölüm:** Sınıf Ortamında İstenmeyen Davranışlar ve Yönetimi

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Ethem Özdemir

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

5. **Bölüm:** Sınıfta Öğretim Liderliği

Prof. Dr. Yavuz Erişen

Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

6. **Bölüm:** İletişim ve Etkileşim

Yrd. Doç. Dr. Sevil Büyükalın Filiz

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

7. **Bölüm:** Sınıfta Zamanın Etkili Yönetimi

Prof. Dr. Gülay Ekici

Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi

8. Bölüm: Sınıfta Kurallar Geliştirme ve Uygulama

Doç. Dr. Melek Çakmak

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

9. Bölüm: Sınıf Ortamını Etkileyen Sınıf İçi ve Dışı Etkenler

Prof. Dr. Soner Mehmet Özdemir

Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

10. Bölüm: Okul ve Sınıfta Disiplin

Yrd. Doç. Dr. Halük Ünsal

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

11. Bölüm: Sınıf Organizasyonu

Doç. Dr. İhsan Seyit Ertem

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

12. Bölüm: Sınıfta Yerleşim Düzeni

Doç. Dr. Mustafa Ulusoy

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

13. Bölüm: Sınıfta Etkili Öğrenme

Doç. Dr. Demet Somuncuoğlu Özerbaş

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iii
-------------	-----

Bölüm 1

Eğitim, Okul ve Sınıf Yönetimi

Anahatlar	1
Giriş.....	2
Okul Yönetimi	2
Okul Geliştirme Ölçütleri	4
Etkili Sınıf Yönetimi İçin Bazı Öneriler.....	7
Özet	13
Örnek Olay	13
Kaynaklar	14
Önerilen Kaynaklar	14
Bölümün Şematik Gösterimi	15

Bölüm 2

Öğrenme İçin Motivasyon

Anahatlar	17
Giriş.....	18
İçsel ve Dışsal Motivasyon	19
Motivasyon Kuramları.....	20
1. Davranışçı Kuram	20
Pekiştireç ve Pekiştirme.....	21
2. Bilişsel Kuramlar.....	24
3. İnsancıl Kuram.....	25
Motivasyon ve İhtiyaçlar	26
1. İhtiyaçlar hiyerarşisi olarak motivasyon: Maslow'un çalışması	26
2. Sosyal ve Duygusal İhtiyaçlar	28
a. Aitlik ihtiyacı	28
b. Onanma ihtiyacı.....	28
c. Endişeyi azaltma ihtiyacı	29
3. Bilişsel öğrenme ihtiyaçları	31
a. Özerklik ihtiyacı	31
b. Başarı ihtiyacı	32
c. Başarı ve başarısızlığı anlama ihtiyacı: Yükleme kuramı	32

4. Kendi deęerini koruma ihtiyacı.....	33
Motivasyon ve İnanışlar	34
1. Yetenek hakkındaki inanışlar	34
2. Kapasite hakkındaki inanışlar: Özyetkinlik.....	34
Öğrenen Odaklı Sınıf	36
Öğrencileri Motive Etmenin Yolları	38
Özet	39
Örnek Olay	40
Kaynaklar	40
Önerilen Kaynaklar	42
Bölümün Şematik Gösterimi	43

Bölüm 3

Sınıf Yönetiminde Aile İle İşbirliği

Öğrenme Hedefleri	45
Anahatlar.....	45
I. Aile ve Aile Türleri.....	46
a. Ailenin Tanımı	46
b. Aile Türleri.....	47
1. Kırsal aile.....	47
2. Gecekondu ailesi	47
3. Kent ailesi	48
II. Ailenin Çocuęun Okul Başarısına Etkisi.....	48
a. Ailenin Görevleri.....	50
b. Ailenin Çeşitli Yönleri ve Eğitim	50
1. Ailenin Tipi	50
2. Boşanma	51
3. Çalışan Anne ve Babalar.....	51
III. Ailelerin Eğitim ve Öğretimden Beklentileri.....	52
IV. Okul ve Aile İşbirliği.....	53
V. Öğretmen Aile İşbirliği	55
Öğretmen Aile İlişkinin Gereğçeleri	58
VI. Öğretmen Aile İşbirliği Türleri	61
a. Ev Ziyaretleri	62
b. Mektupla İletişim	62
c. Telefon Görüşmeleri	62

d. Sınıf Anneliği ya da Öğretim Yardımcılığı.....	63
e. Veli Toplantıları.....	63
f. Aile Eğitim Programları.....	64
g. Aile Konferansları.....	65
VII. Aile İşbirliği İçin Öneriler.....	67
Özet.....	71
Örnek Olay.....	72
Önerilen Kaynaklar.....	73
Bölümün Şematik Gösterimi.....	74

Bölüm 4

Sınıf Ortamında İstenmeyen Davranışlar ve Yönetimi

Anahatlar.....	75
Giriş.....	76
1. İstenmeyen Davranışların Anlamı.....	76
1.1. İstenmeyen Davranışlara İlişkin Ölçütler.....	77
2. Öğrenci ve Öğretmenlerde İstenmeyen Davranışlara İlişkin Bir İnceleme ve Araştırma.....	77
3. İlgili Yayınlarda Sınıf Ortamında İstenmeyen Davranışların Nedenlerine İlişkin Çalışmalar.....	82
3.1. Sınıf Yapısı ve Donanımından Kaynaklanan Problemler.....	82
3.2. Öğrenciden Kaynaklanan Problemler.....	82
3.3. Öğretmenden Kaynaklanan Problemler.....	83
4. İstenmeyen Davranışlara İlişkin Yaklaşımlar.....	84
4.1. Müdahaleci Olmayan Yaklaşım.....	84
4.2. Davranışçı Yaklaşım.....	84
4.3. Etkileşimci Yaklaşım.....	84
5. Davranış Değiştirmenin İlkeleri.....	84
6. İstenmeyen Davranışın Engellenmesi ve Yönetimi.....	85
6.1. Problemi Anlamalı.....	85
6.1.1. Öğretmenin Olumlu Etkileri.....	85
6.2. Görmezden Gelmek.....	85
6.3. Uyarmak.....	86
6.4. Derste Değişiklik Yapmak.....	86
6.5. Sorumluluk Vermek.....	86
6.6. Öğrenciyle Konuşmak.....	86
6.7. Okul Yönetimi ve Aileyle İletişim Kurmak.....	87

6.8. Ceza Vermek.....	87
6.8.1. Günlük Dilde Ceza.....	87
6.8.2. Davranış Biliminde Ceza	87
6.8.2.1. Birinci Tür Ceza.....	87
6.8.2.2. İkinci Tür Ceza	88
6.8.2.3. Ceza Vermede Uyulması Gereken İlkeler.....	88
7. Uygun Olan Davranışların Pekiştirilmesi	88
7.1 Pekiştirilmenin Etkili Olarak Kullanılmasında Şu Hususlara Dikkat Edilmelidir	89
7.2. Pekiştirmenin Türleri.....	89
7.2.1. Olumlu Pekiştirme.....	89
7.2.2. Olumsuz pekiştirme	89
7.3. Uygulayıcıların Benimsedikleri Pekiştireçler	89
Sonuç	90
Aile Faktörü İle İlgili Sonuçlar.....	90
Öğrenci Faktörü İle İlgili Sonuçlar.....	90
Öğretmen-Okul-Yönetim Faktörü İle İlgili Sonuçlar.....	91
Diğer Faktörlerle İlgili Sonuçlar	92
Özet	92
Örnek Olay 1	93
Örnek Olay 2	94
Kaynaklar.....	94
Önerilen Kaynaklar	95
Bölümün Şematik Gösterimi	96

Bölüm 5

Sınıfta Öğretim Liderliği

Anahatlar.....	97
Giriş	98
Liderlik Kavramı	98
Liderlik Tanım ve Yaklaşımlarının Gelişimi	100
Liderlikte Güncel Yaklaşımlar ve Öğretim Liderliği	105
Kültürel Liderlik ve Öğretim Liderliği.....	106
Vizyoner Liderlik ve Öğretim Liderliği.....	107
Etik Liderlik ve Öğretim Liderliği.....	108

Süper Liderlik ve Öğretim Liderliği	110
Transformasyonel - Transaksiyonel Liderlik ve Öğretim Liderliği.....	110
Entelektüel Liderlik ve Öğretim Liderliği.....	113
Liderlik ve Öğretim Liderliği Konusunda Yapılan Bazı Çalışmalar	114
Özet	120
Örnek Olay	121
Kaynaklar	122
Önerilen Kaynaklar	123
Bölümün Şematik Gösterimi	124

Bölüm 6

İletişim ve Etkileşim

Anahatlar	125
Giriş	126
İletişimde Yer Alan Ögeler	126
İletişim Çeşitleri	129
1. Kişi içi iletişim	129
2. Kişiler arası iletişim	129
1. Sözlü iletişim	129
2. Sözsüz iletişim	130
Sınıf İçi İletişim.....	132
Empati.....	135
Sınıf İçinde Sözel Olmayan İletişim Becerisi	138
Bir Anektot	142
Öğretmen - Öğrenci İletişimi.....	143
İletişim Engelleri	148
Sınıfta İletişim Engeli Oluşturan Faktörler	148
Özet	150
Gerçek Yaşamda Öğretmen Davranışları	152
Beyin Fırtınası.....	153
Kaynaklar	153
Önerilen Kaynaklar	153
Bölümün Şematik Gösterimi	154

Bölüm 7

Sınıfta Zamanın Etkili Yönetimi

Anahatlar	155
Giriş	156
Zaman ve Zaman Yönetimi Nedir?	157
Sınıfta Zamanın Etkili Yönetimi	158
a. Eğitim- Öğretimde Zaman Kavramı.....	158
b. Eğitim-Öğretimde Zaman Yönetimi Kavramı.....	163
c. Sınıfta Zamanın Etkili Yönetiminin Sağladığı Yararlar	166
Sınıfta Zaman Yönetimini Etkileyen Temel Boyutlar	167
Sınıfta Zaman Tuzakları	169
Sınıfta Zamanın Etkili Yönetiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar.....	170
Sınıfta Zaman Yönetimi Envanteri	172
Öğretmen İçin Etkili Zaman Yönetimi Envanteri	172
Öneriler	173
Özet	174
Örnek Olay	175
Kaynaklar.....	176
Önerilen Kaynaklar	177

Bölüm 8

Sınıfta Kurallar Geliştirme ve Uygulama

Anahatlar	179
Giriş	180
Sınıfta Kurallar ve Uygulama Süreci.....	182
Sınıf Atmosferinde Kural	182
Sınıf Kurallarının Belirlenmesi	183
Kural Sayısı	184
Kural İfadeleri.....	185
Sonuç	192
Örnek Olay	193
Kaynaklar.....	194
Önerilen Kaynaklar	195
Bölümün Şematik Gösterimi	196

Bölüm 9

Sınıf Ortamını Etkileyen Sınıf İçi ve Dışı Etkenler

Anahatlar	197
Sınıf Ortamını Etkileyen Etkenler.....	199
Sınıf Ortamını Etkileyen Sınıf İçi Faktörler.....	199
Öğrenci Özelliklerinin Sınıf Ortamlarına Etkisi.....	199
Öğretmenin Sınıf Ortamlarına Etkisi.....	203
Öğretmenin Rollerini	203
Öğretmen Yeterliliği.....	204
İyi Öğretmen Nasıl Olmalıdır?	205
Eğitim/Öğretim Programının Sınıf Ortamlarına Etkisi.....	206
Sınıfın Fiziksel Yapısının Sınıf Ortamlarına Etkisi.....	208
Öğrenci Sayısı.....	210
Isı, Işık (Aydınlatma) ve Renk.....	211
Görünüm (Estetik) ve Temizlik.....	212
Gürültü ve Akustik.....	213
Araç-Gereçler / Öğretim Materyalleri	213
Sınıf Ortamını Etkileyen Sınıf Dışı Faktörler.....	214
Okul ve Okul Yönetiminin Sınıf Ortamlarına Etkisi	214
Ailenin Sınıf Ortamlarına Etkileri.....	216
Kitle İletişim Araçlarının Sınıf Ortamlarına Etkisi	218
Çevre ve Arkadaş Grubunun Sınıf Ortamlarına Etkisi	220
Özet	222
Örnek Olay 1.....	224
Örnek Olay 2.....	225
Kaynaklar	226
Önerilen Kaynaklar	228
Bölümün Şematik Gösterimi	229

Bölüm 10

Okul ve Sınıfta Disiplin

Anahatlar	231
Sınıf Yönetimi ve Disiplin	232
Okulda disiplin.....	234
Sınıfta Disiplin, Disiplin Model ve Teorileri	235
Disiplin Yaklaşımı Kararlaştırma.....	253

Kontrol ilişkisi	253
Teorik Temeller.....	253
Disiplin Modelleri	253
Okullarda Disiplin Uygulamaları	254
Özet	255
Örnek Olay	261
Kaynaklar	262
Önerilen Kaynaklar	262
Bölümün Şematik Gösterimi	263

Bölüm 11

Sınıf Organizasyonu

Anahatlar	265
Sınıf Organizasyonun Tanımı ve Önemi	266
Sınıfın Fiziksel Organizasyonu ve Teknoloji Kullanımı.....	267
Sınıfın Sosyal ve Psikolojik Organizasyonu	270
Sınıfta Zaman Organizasyonu	272
Sınıf Kurallarının Organizasyonu.....	275
Sınıfta Öğretimin Organizasyonu	277
Son Söz.....	279
Örnek Olay	280
Kaynaklar	281
Önerilen Kaynaklar	282
Bölümün Şematik Gösterimi	283

Bölüm 12

Sınıfta Yerleşim Düzeni

Anahatlar	285
Sınıfta Yerleşim Düzeni	286
1. Temizlik	286
2. Işık.....	287
3. Renk	287
4. Sınıfın Büyüklüğü ve Öğrenci Sayısı	287
5. Isı	288
6. Gürültü.....	289

7. Estetik.....	289
8. Güvenlik.....	289
Sınıfın Düzenlenmesi	290
1. Sınıf Tabanı	291
2. Koltuklar ve Masalar	292
3. Sınıf Kitaplığı	292
4. Sınıf Duvarları	293
5. Teknoloji	294
6. Dolaplar ve Depo	294
Öğretimsel Alanlar	295
1. Öğrenme ve İlgi Merkezleri	295
2. Küçük Grup Çalışma Alanı	296
3. Bireysel Çalışma Alanı	296
Yerleşim Düzeni	296
Özet	302
Örnek Olaylar	303
Kaynaklar	304
Önerilen Kaynaklar	305
Bölümün Şematik Gösterimi	306

Bölüm 13

Sınıfta Etkili Öğrenme

Anahatlar	307
Sınıfta Etkili Öğrenme Ortamı Oluşturma.....	308
Etkili Öğrenme Ortamı Oluşturmada Lider Öğretmen	308
Etkili Ders Tasarımı	309
Öğretme Öğrenme Sürecinin Niteliğini Belirleyen Ögeler	310
Etkili Öğrenmede Yönelimler	316
Öğrenci Merkezli Öğrenme.....	316
Örnek Olay	320
Özet	321
Kaynaklar	322
Önerilen Kaynaklar	323
Bölümün Şematik Gösterimi	324

EĞİTİM, OKUL VE SINIF YÖNETİMİ

Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR

1

Anahatlar

Okul yönetimi, okul geliştirme ölçütleri, sınıf yönetimi, etkili sınıf yönetimi için bazı öneriler.

Bu bölüm, eğitim sisteminde okul ve okul yönetiminin yeri ile başlamakta okul geliştirme ölçütleriyle devam etmektedir. Daha sonra sınıf yönetimi ve öğretmenlerin bu sistemdeki önemine yer verilmekte, ileri kısımları ise sınıf yönetiminde etkili olabilecek öneriler oluşturmaktadır.

Giriş

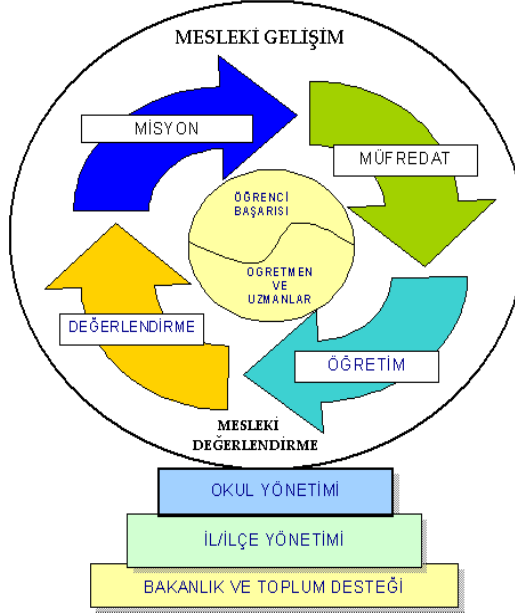
Bu bölümün amacı bir yönetim kitabı yazmak değildir. Bölümde eğitim, okul ve sınıf yönetimini daha iyi anlamak için daha çok okul bazlı bir yönetim anlayışı veril-meye çalışılmıştır.

İnsanlar öğretmen olarak doğmazlar, eğitim ve uygulama ile iyi öğretmen olurlar. Öğretmenlik insanla ilgili, insanı tanımayı temel alan mesleklerden biridir. Kuşkusuz iyi öğretmen olmak için öğretmenin ya da öğretmen adayının iyi bir alan uzmanı da olması gerekir. Ancak insanı tanımak iyi bir öğretmen olmanın ilk koşuludur. Alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür ve temel sosyal bilimler formasyonu olmadan asla iyi öğretmen olunamayacaktır.

Özellikle yeni başlayan öğretmenlere meslek çok zor görünecektir. Ders öncesi hazırlık, etkinlik hazırlama, araç-gereç temin etme-hazırlama, ortak mekânların di-ğ er öğretmenlerle birlikte kullanılması ve en önemlisi bir insan topluluğuna onları da eğitim sürecine dâhil ederek yeni bilgiler, araştırma, sorgulama becerileri kazandırma gibi işler hiç de sanıldığı gibi kolay değildir. Bu giriş öğretmen adaylarını ürkütme için yazılmamıştır. Eğer öğretmenler eğitim bilimleri ve genel kültür olarak iyi yetiştirilirse, bu iyi bir alan eğitimi ile de desteklenirse öğretmenlik heyecan verici bir meslektir. Gözden uzak tutulmaması gereken bir husus da öğretmenin öncelikle kendisinin “yaşam boyu öğrenmeye” inanması ve kendini sürekli yenilemesidir. Öğ-retmenin; çocukları sevmesi, anlayışlı olması, empati becerisinin gelişmiş olması ve dinamik bir şekilde sınıfa girmesi beklenir. Bu bölümde, kısaca eğitim sistemi tanıtılacak ve öğretmen adaylarına sınıfı nasıl daha etkili yönetebileceklerine dair bir bakış açısı kazandırılmaya çalışılacaktır.

Okul Yönetimi

Okullar eğitim sisteminin üretiminin yapıldığı en stratejik parçasını oluşturur. Ancak, 21. Yüzyılda her alanda gözlenen sosyal, ekonomik ve kültürel değişimler eğitim ve okulu da derinden etkilemiş, etkilemeye devam etmektedir. Eğitim sistemi niçin var?, Okulların temel görevi ve varlık gayesi nedir?, Okulda öğretilen kazanım-ların gerçek hayatta bir karşılığı var mı?, Okulda öğrendiklerimi kullanamayacaksam okula gerek var mı? gibi sorular üzerinde sürekli tartışılması gereken konulardan ba-zılarına örnek olabilir. Diğer tüm üst sistemlerin amacı, okulu amaçları doğrultusunda yaşatmaktır. Okullar olmasa ne ilçe, ne il ne de bakanlık teşkilatına gerek olurdu. Şekil 1’de okul sistemini etkileyen unsurlara ver verilmiştir. Okul hem kendi iç öğeleri hem de diğer üst sistemlerle uyumlu çalışırsa başarılı olur.

Şekil 1.

Okul Sistemini Etkileyen Unsurlar

Kaynak: Parker ve Moren, Megrath & Humprey, 2002-2003

Okul yöneticisinin temel görevi okulu sürekli gelişim anlayışı içerisinde yönetmek olmalıdır. Geleneksel anlamda okulun fiziki ihtiyaçlarını karşılamak, ders çizelgesini yapmak, öğrenci devam-devamsızlık gibi durumları takip etmek fazla liderlik gerektiren işler değildir. Teknik işlerdir, bunları yapmak için yaratıcı ve yenilikçi olmak gerekemeyebilir. Ancak öğrencilerin ve öğretmenlerin motivasyonu, okulda insan kaynaklarının geliştirilmesi, okul toplum, okul veli ilişkilerinin geliştirilmesi, gibi konular ise gerçek okul liderlerine ihtiyaç olduğunu gösterir. Bu tür işler tek formatla yapılmaz yaratıcılık, yenilik ve farklı bakış açıları ile olaylara çok yönlü bakmayı gerektirir. Bunun için okul liderleri yapılan her işi sorgulamalıdır. “Bunu neden yapıyoruz?, Yapmak zorunda mıyız?, Daha iyi nasıl yapabiliriz?, Öğrencinin ihtiyacı olan şey bu mudur?, Öğretmenlerimi nasıl geliştirip farklılaştırabilirim?” sorularını sormak önemlidir. Yönetmeye çalıştığımız bir okulu nasıl geliştirebiliriz? Okul geliştirmenin bazı ölçütlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Okul Geliştirme Ölçütleri

- **Ortak hedefler – nereye gittiğimizi biliyoruz ve bu konuda hemfikiriz:** Okulun etkilendiği ve etkilediği tüm aktörlerin okulun temel vizyon, misyon ve amaçlarının farkında olmaları gerekir. Okul yönetiminin temel aktörleri vardır. Devlet, iş piyasası, veliler, öğretmen ve yöneticiler, öğrenciler, okulda çalışan diğer personel. Etkili bir okul yönetimi sağlayabilmek için temel aktörler arasında görüş birliği olmalıdır. Birinin dediğini diğerleri desteklemez ise okul asla kendinden beklenen amaçları gerçekleştiremez.
- **Başarının sorumluluğunu taşıma – başarıya inanma:** Okulu yöneten ve okuldan etkilenen tüm unsurların “ortak başarı”ya inanması gerekir. Bir okulun etkilediği çevre yüksek başarı beklentisi içerisinde değilse, “günü kurtarmaya çalışıyorsa” o okul başarıyı yakalayamaz. Okulda çalışan herkesin okul başarısında önemli rolü vardır ve hiçbir öge ihmal edilmemelidir. Öğretmen, veli, yöneticiler, memurlar, hizmetliler, okul servisi personeli, kantin ve kantin personeli ama herkes ortak başarı hedeflerinin farkında olmalı, eylemlerini bu yöne çevirmelidirler.
- **Birliktelik – hep beraber çabalıyoruz:** Tek başına bir ögenin iyi olması yetmez tüm öğelerin iyi olması gerekir. Okulun yaratıcı, öğrenmeye açık ve sürekli başarıyı destekleyen bir kültürü olmalıdır. Sadece bazı öğrencileri ya da çalışanları iyi yapmak yetmez. “Herkes öğrenebilir, gelişebilir” anlayışı temel olmalıdır.
- **Sürekli gelişim – daha iyi olabiliriz:** Mevlana'nın dediği “Ne kadar iyi şey varsa, hepsi geçmişte kaldı cancazım, şimdi yeni şeylerden söz etmek lazım.” ya da modern yönetim anlayışında ifade edilen kaizen anlayışı. İyi diye bir şey yoktur, her şey oluş halindedir. Hayat bir bayrak yarısıdır. Bizden beklenen bu bayrağı daha ileriye taşımaktır. Okulda çalışan tüm tarafların yaşam boyu öğrenmeye inanması gerekir.

Her alanda gelişmek isteyen örgütler ya da okullar öncelikle geçmişini sorgulayıp ileriye bakmak zorundadır. Geçmişte başarılan işler ortaya konulduktan sonra daha ileriye nasıl gidebiliriz, hep birlikte neler yapabiliriz diye düşünülebilir. Geriye bakmadan ileriye gitmek pek kolay değildir. Birçok kurumsal hastalığın temelinde geçmişte iyi diye yapılan uygulamalar vardır. Bunların bir kısmı başlangıçta iyi olmakla birlikte zamanla yozlaşmış, amacından sapmış da olabilir. Bir durum değerlendirmesi yaparak gelecek planlaması yapmak, yöneticiden beklenen en önemli liderlik davranışlarından biridir. Amaç her zaman gelişmek, daha iyiye ulaşmaktır.

Eğitim günümüzde en büyük sektörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek insan gücü gerekse kullandığı maddi kaynaklar hesaba katıldığında sektörün yüküklüğü daha açık olarak görülmektedir.